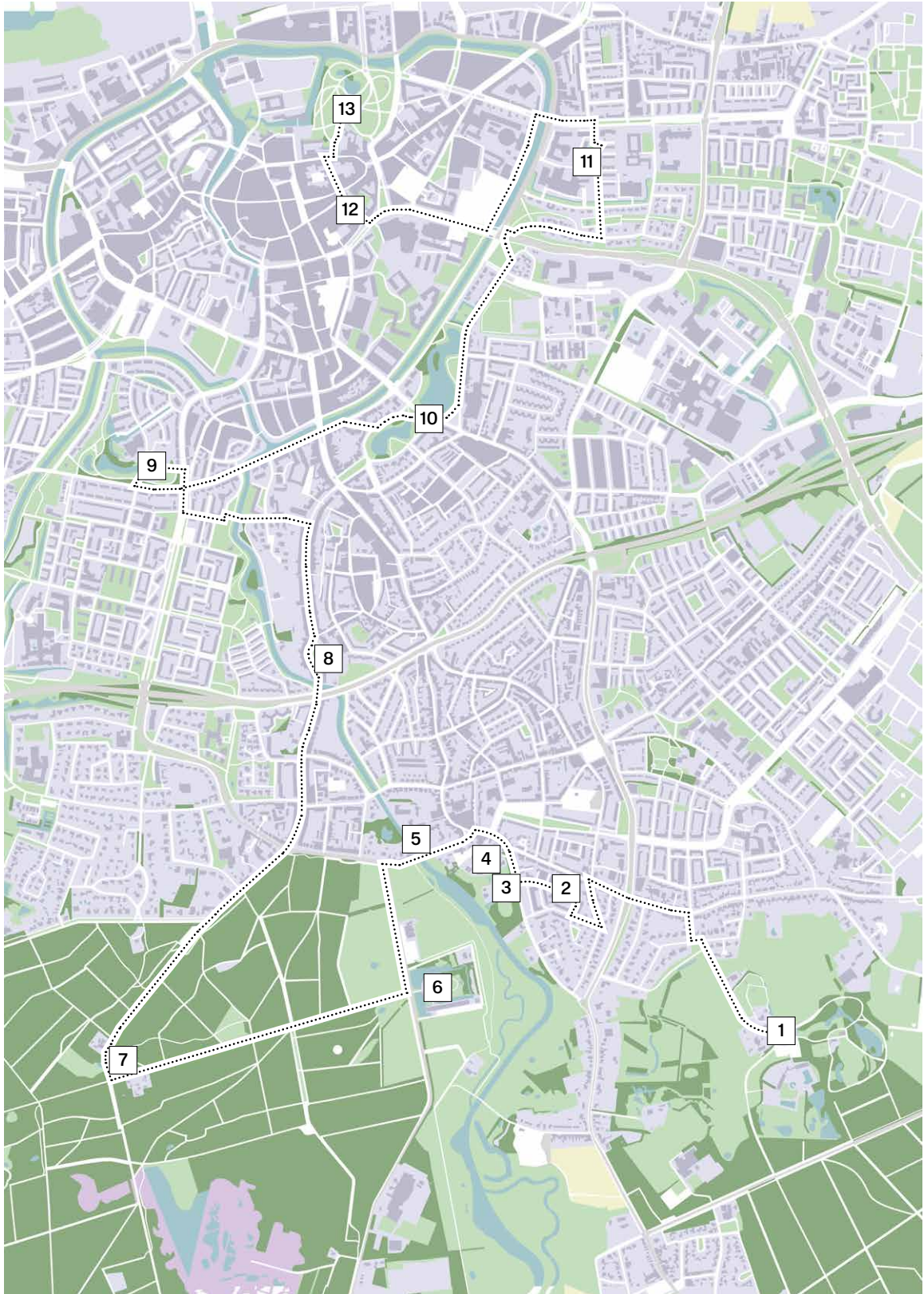

fietsroute

Langs 13 locaties met monumentale bomen in Breda

De beste manier om de bijzondere bomen in Breda te leren kennen is door zelf op verkenning te gaan. We hebben daarvoor een fietsroute van ongeveer 14 kilometer beschreven, die start op de parkeerplaats van Wolfslaar en eindigt bij het Theehuis in het park Valkenberg. De beschrijving van de fietsroute kunt u ook downloaden van de website van De Gouden Cirkel bij *Onze publicaties* www.degoudencirkelbreda.nl

-
- 1 **Wolfslaar**
 zilveresdoorn (5,10 o, 29 h)
 grauwe abeel (6,00 o, 31 h)
 oosterse plataan (5,50 o, 21 h)
 beuk (5,35 o, 28 h)
- 2 **Laurensark**
 mammoetboom (4,38 o, 20 h? 1885 p)
 treurbeuk (1885 p)
 westerse plataan (3,30 o)
- 3 **Valkrust**
 moerascipres (4,77 o)
- 4 **Mariëndal**
 Japanse notenboom (Ginkgo), (2,80 o, 20 h)
- 5 **Marckhoek**
 bruine beuk (3,70 o, 25 h, 1895?)
 paardenkastanje (3,10 o, 22 h)
 trompetboom (Catalpa) (2,40 o, 15 h, 1895?)
 acacia (2,40 o, 22 h)
- 6 **Bouvigne**
 beuk (3,91 o)
 acacia (3,44 o)
 tulpenboom (1,85 o)
 trompetboom (1,85 o)
- 7 **Mastbos**
 zilveresdoorn (4,94 o, 10 h)
- 8 **Baronielaan. pleintje**
 groep van 4 witte paardenkastanjes
 (3,60 o, 18 h, 1904 p)
- 9 **Van Sonsbeeckpark**
 mammoetboom (3,87 o, 22 h)
 balsempopulier (6,00 o, ca. 22 h)
 westerse levensboom/Thuja
- 10 **Wilhelminapark**
 beuk (5,84 o) (recent gekapt?)
 Hollandse linde (3,54 o 28 h)
 plataan (3,71 o, 26 h)
 bergiep (3,74 o, 18 10 h)
 trompetboom (Catalpa), (2,63 o)
- 11 **Maria Cherubinastraat,
 tuin voormalig Ignatius-ziekenhuis**
 Kaukasische vleugelnoot (5,90 o, 22 h)
 taxus (2.67 o)
 haagbeuk (2,38 o, 18 h)
 acacia (4,00 o)
- 12 **Tuin Nieuwe Veste**
 zwarte moerbeibomen (1,16 o, 1780 p!)
- 13 **Valkenberg**
 Kaukasische vleugelnoot (5,82 o, 21 h,
 circa 1830 p)
 zilverlinde (3,45 o, 29 h, circa 1830 p)
 beuken
-
- buiten de kaart**
- 14 **Klooster IJpelaar, Seminarieweg**
 mammoetboom (4,91 o, 33 h)
- 15 **Park Overbos**
 trompetboom
- 16 **Liesbos**
 tamme kastanje (5,35 o, 24 h)
 beuk (4,40 o)
 zomereik (4,40 o, 30 h)
 plataan (3,75 o)
 moerascipres (3,39 o, 3 h)

1 Landgoed Wolfslaar

Wolfslaardreef 95

Fiets naar restaurant Wolfslaar.

Halverwege in de bocht staat rechts een (weliswaar geknotte) oude *zilveresdoorn*. Het verdient wel aanbeveling om de boom van een bordje te voorzien. Iets verder op staat links van het pad aan de rand van een natte weide een grote *grauwe abeel* (*Populus canescens*). Links voor het Koetshuis staan een oosterse plataan, een beuk en een zilveresdoorn. Deze bomen zijn overdekt met klimop en roepen daardoor een oerwoud-karakter op. Fiets terug naar de parkeerplaats en volg de route.

zilveresdoorn of witte esdoorn

Op het landgoed Wolfslaar staan 3 oude zilveresdoorns, 2 rechts langs het ingangspad, deze zijn geknot. Links van het pad in het bos staat een flinke, met een hoogte van 29 meter.

De zilveresdoorn is een grote statige boom, heeft een brede kroon en is daarom gewild in parken en lanen. Zijn takken groeien eerst omhoog en worden later afhankelijk en breekbaar. De naam is afgeleid van het blad, dat aan de onderzijde zilverkleurig is. Deze boom komt van nature voor in het Oosten van de Verenigde Staten en kan hoger dan 30 meter worden.

grauwe abeel

De grauwe abeel is een snelgroeiende populier, met een markante stam: witgrijs met zwarte strepen en netvormige groeven. Hij wordt vaak aangeplant als rijenbeplanting langs wegen. Dit is een van de bomen die van oudsher in ons land voorkomen. De naam populier is afgeleid van het Griekse 'paipolos' wat trillen betekent: de bladeren van de populier bewegen bij het minste zuchtje wind. 'Popelen van ongeduld' is een uitdrukking die gerelateerd is aan de populier.

oosterse plataan

De oosterse plataan is herkenbaar aan de camouflageschors: de oude bruine schors bladert af waardoor gele en groene kleuren tevoorschijn komen. Deze boom komt van nature voor in Zuidoost- Europa, Klein-Azië, Iran en India. Hij kan 30 meter hoog worden, maar groeit langzaam. De boom is heel geschikt voor de stad, eist weinig van de grond en kan ook goed tegen strooizout. In Zuidoost- Europa komt de plataan vaak op pleinen voor, waar hij schaduw geeft op ontmoetingsplaatsen.

Fiets terug naar de parkeerplaats en volg de route.

NW Wolfslaardreef – **L** Valentijnlaan – **L** Allerheiligenweg – **R** Ulvenhoutselaan (1,4 km)

2 Voormalige Laurensziekenhuis

Ulvenhoutselaan 21-45

Een *mammoetboom* en een treurbeuk staan naast elkaar rechts voor het hoofdgebouw. Links naast het gebouw staat nog een mooie oude *plataan*.

mammoetboom (Sequoiadendron giganteum)

De boom voor het voormalige Laurensziekenhuis is met een hoogte van ongeveer 20 meter en een omvang van bijna 4,5 meter nog een kleintje. Deze reusachtige conifeer komt oorspronkelijk uit Californië, waar hij een hoogte van 100 meter en een diameter van de stam tot 12 meter kan bereiken. De bomen kunnen zeer oud worden. In Californië staan bomen van meer dan 4000 jaar oud. Sommige hebben een naam gekregen, zoals Grizzly en Sentinals (schildwachten). De beroemdste Sequoia is The President in het Sequoia National Park. Deze boom is 75 meter hoog en heeft aan de basis een diameter van 8 meter. Maar nog indrukwekkender is de ouderdom van meer dan 3200 jaar! Opvallend is de zachte, rode, vezelige stam, die een brandwerende laag vormt. Die brandwerende laag is essentieel voor de voortplanting, omdat het zaad uit de kegelvruchten alleen vrij kan komen bij brand. Zaden zijn voor het eerst in 1853 naar Europa gebracht en daarna geplant in parken en op landgoederen. De boom bij het Laurensziekenhuis is in 1885 geplant. Laten we deze boom ook een naam geven: Laurens!

4

treurbeuk

Kenmerkend voor de treurbeuk is dat hij zijn takken tot op de grond laat hangen, mits de boom genoeg ruimte heeft. Het is een zeer fraaie solitaire boom. Hij wordt minder hoog dan een normale beuk, tot 25 meter hoog. De vorm van deze treurbeuk contrasteert mooi met de statige mammoetboom ernaast.

plataan

De plataan in het Laurensspark is een westerse plataan, die komt oorspronkelijk uit Amerika. De platanen zijn voornamelijk parkbomen, doordat ze voor de meeste straten te groot zijn. Ze kunnen meer dan 400 jaar oud worden.

3 Valkrust

Ulvenhoutselaan 2

Er staat een *moerascipres* achter de villa, die alleen vanaf het fietspad langs de Mark te zien is.

moerascipres

Dit is een bladverliezende naaldboom, met een vezelige stam, die oorspronkelijk uit de moerassen in het zuidoosten van Noord-Amerika komt. Hier vind je hem in parken of als straatboom. Ze kunnen heel oud worden, wel tot 1600 jaar en een hoogte bereiken van 35 meter, met een stamomtrek van 3 tot 5 meter.

Ulvenhoutselaan vervolgen – Raadhuislaan – op Ginnekenmarkt langs café Moeke Brouwers en De Vrachtwagen naar de Duivelsbruglaan (0,5 km)

4 Mariëndal

Duivelsbruglaan 11-21

Aan de linkerzijde van de Duivelsbruglaan ligt Mariëndal, bij de entree staat links (verscholen in het bosje) een met klimop begroeide *ginkgo*.

Japanse notenboom (ginkgo)

De ginkgo behoort waarschijnlijk tot de oudste nog levende boomsoorten en is miljoenen jaren oud. De boom kwam in die oeroude tijd over de hele wereld voor. Kenmerkend voor de ginkgo is het typische blad met een waaivormige structuur en aan de bovenzijde met een insnijding. Het lijkt op een eendenvoet en is daar in China ook naar genoemd: Ya Chio. De naam ginkgo is later afgeleid van het Chinees: Jin-Kuio, wat 'zilveren vrucht' betekent. Zowel in Japan als in China zijn deze bomen eeuwenlang geplant als tempelboom. Ze kunnen zeer oud worden en worden dan bij de tempels vereerd. In 1730 werd een ginkgo naar de botanische tuin van Utrecht ingevoerd en daar geplant. Het is nu het oudste exemplaar in Nederland. In 1754 is de ginkgo voor het eerst in Europa gekweekt. De boom is vooral in de herfst prachtig door de heldergele herfstkleur. De noten zijn klein en rond. Het hout van de ginkgo wordt al vele eeuwenlang gebruikt voor houtsnijwerk.

Aan de rechterzijde van de Duivelsbruglaan ligt de Marckhoek

5 Marckhoek 1-151

In de parkstrook links van het appartementengebouw De Marckhoek staan opeenvolgend een *acacia*, een *trompetboom*, 2 *bruine beuken* en een *paardenkastanje*.

acacia

De stam van een acacia heeft diepe groeven. De bloemen staan in lange trossen, zijn wit en ruiken sterk, waardoor de boom veel bijen aantrekt. De honing is vloeibaar en geurig. De acacia is van oorsprong Noord-Amerikaans.

trompetboom (Catalpa)

Trompetbomen zijn laag vertakte bomen met grove takken, die soms op de grond steunen. Ze vragen veel ruimte. De grote bladeren zijn hartvormig. De witte bloemen staan in grote pluimen en zijn trompetachtig van vorm. Daaraan ontleent de boom zijn naam. De vruchten zijn heel lang en sabelachtig van vorm. De trompetboom bij Marckhoek is vermoedelijk in het einde van de 19^e eeuw geplant.

bruine beuken

Kenmerkend voor de bruine beuk is de diep roodbruine kleur van de bladeren in de zomer. Deze bomen waren in de 18^e eeuw zo zeldzaam en duur, dat alleen notabelen zich een exemplaar konden veroorloven. Zo'n opvallende boom was deftig. De beuken bij de Marckhoek zijn eind 19^e eeuw geplant.

paardenkastanje

Het handvormige blad van de paardenkastanje is karakteristiek, evenals de bloei in het voorjaar. De trossen met witte opstaande bloemen doen denken aan kaarsen. Het is een forse boom met een enorme levenskracht en is oorspronkelijk afkomstig uit het Balkangebergte. De vrucht van de paardenkastanje werd vroeger veel aan paarden gegeven om ze van hoest te genezen. Voor mensen zijn ze giftig, maar de meeste onder ons kennen het genoeg van een glimmende kastanje in de hand.

Veel boerderijen hebben een kastanjeboom aan de zuidzijde. De boom is namelijk de favoriete behuizing van een heks, die overigens vaak verschijnt in de gedaante van een uil. Door heksen een goed toevluchtsoord te bieden en daarmee gunstig te stemmen, werden de bewoners van de boerderij en het vee met rust gelaten, zo dacht men.

Helaas zijn veel kastanjabomen aangetast door motten, schimmels en bacteriën, waardoor bladeren vroegtijdig bruin worden en afvallen of, erger nog, de boom sterft.

Duivelsbruglaan vervolgen – kort na de brug L fietspad (*vanaf dit fietspad heb je zicht op de moerascipres bij Valkrust*) – R 1^e afslag, bij boerderij – R Bouvignelaan (0,65 km)

6 Kasteel Bouvigne

Bouvignelaan 5

In de Engelse tuin achter het kasteel staat een *oude beuk* links achter de kapel. Links voor de kapel een *tulpenboom*. In de Franse tuin staat een *acacia*. Links achter het kasteel aan de vijver staat een *trompetboom*.

beuk

De beuk is populair doordat beuken schaduwrijke lanen vormgeven. Kenmerkend is de gladde stam.

tulpenboom

Deze snelgroeïende boom, van oorsprong uit de oostelijke Verenigde Staten en Zuid-Canada, is populair als tuinboom vanwege de grote gele, tulpvormige bloemen die vroeg in het voorjaar tot ontwikkeling komen. Het blad is zeer apart van vorm en doet enigszins denken aan dat van de ginkgo. De bomen kunnen bijna 40 meter hoog worden en zijn dan zeer indrukwekkend.

trompetboom, zie beschrijving bij Markhoek

Terug over de Bouvignelaan R Bouvignedreef uitrijden tot bij kruispunt van verharde wegen – R Huisdreef (1,3 km)

7 Mastbos Restaurant Boswachter Mastbos

Huisdreef 4

Voor het restaurant de Boswachter staat links van het terras een *zilveresdoorn*.

zilveresdoorn

We zien hier een flinke zilveresdoorn met een stamomvang van meer dan 5 meter. De boom is echter geknot en is daardoor maar ongeveer 10 meter hoog.

Huisdreef vervolgen – Burgemeester Kerstenslaan – Baronielaan (1,7 km)

8 Baronielaan Engelbert van Nassau plantsoen

Baronielaan 171

witte paardenkastanjes

Vier majestueuze paardenkastanjes sieren het plein op de Baronielaan en geven daarmee de laan nog meer allure. Ze zijn rond 1904 geplant, kort nadat deze laan was aangelegd als 'Boulevard naar het Mastbosch'. De bomen waren onlangs nog behoorlijk ziek. Regelmatige behandeling door een bomendokter moet nu bewerkstelligen dat deze bomen nog lang gehandhaafd kunnen worden.

Terug over de Baronielaan – tussen de twee stoplichten **R** ventweg en dan direct **R** naar het fietspad langs de Mark **R** langs de rivier de Mark volgen – **L** bij 2^e brug Van Almondepad – Tromplaan – **R** Graaf Hendrik III-laan – bij verkeerslichten **L** Julianalaan (1,4 km)

9 Van Sonsbeeckpark

Julianalaan 21

Ingang op de hoek van de Julianalaan en Irenestraat Links van de ingang staat een mooie boomgroep met een *mammoetboom*, *levensbomen* en *paardenkastanjes*. Verder over het fietspad langs de rechterzijde van het park via het Van Sonsbeeck-monument naar de ingang van het zwembad. Daarvoor staan 2 *balsempopulieren*.

Terug naar de ingang van het park.

mammoetboom, zie Laurensziekenhuis.

westerse levensboom/Thuja occidentalis.

Dit is een donkergroene, groenblijvende conifeer uit de cipresfamilie, die afkomstig is uit het oosten van Canada en het noordoosten van de Verenigde Staten. De bomen zijn vanuit de voet sterk vertakt. Takken en kegels zijn erg giftig. Toch wist de autochtone indianenbevolking hoe ze uit de bladeren een levensreddend brouwsel konden produceren voor ontdekkingsreizigers met scheurbuik. De wereldreizigers namen in de 16^e eeuw de zaden van de boom mee naar Europa en ze noemden de boom 'levensboom'. Het hout is roodbruin en werd veel gebruikt voor het maken van kano's en bouwen van huizen. Nu is de levensboom wijdverspreid als haag- en sierplant.

balsempopulieren

Bijzonder zijn het grote, hartvormige blad en de kleverige knoppen, die bij het uitlopen een heerlijke kruidige balsemgeur verspreiden. De boom komt oorspronkelijk uit het oostelijke deel van Noord-Amerika. Hij kan tot 40 meter hoog worden en is daarmee de grootste populier. De 2 balsempopulieren voor de ingang van het zwembad zijn forse bomen met een brede vertakking.

Terug naar de ingang van het park **L** over de Julianalaan – Boeimeersingel – Wilhelminasingel – **R** Wilhelminapark (1,6 km)

10 Wilhelminapark

Wilhelminapark 1-51

Vlak voor de watertoren staat langs de achterste vijver een Hollandse linde en een over het water hangende *trompetboom*. Bij het visserskot bij de tank staat een oude *bergiep*.

hangende trompetboom

Deze trompetboom is bijzonder omdat hij is omgevallen en over de vijver hangt. Men wilde de boom eerst kappen, maar -zo heet het- Koningin Wilhelmina zelf greep in en zorgde ervoor dat de boom gered werd.

bergiep

De bergiep of ruwe iep is een statige boom met een dichte kroon, waarbij de onderste takken enigszins doorhangen. Deze soort is veel te zien in stadsparken en op begraafplaatsen. Hij komt van nature voor in Noord- en Midden-Europa.

Terug over het Wilhelminapark – **R** Wilhelminasingel – **R** Brabantlaan – **L** over fietspad over bruggetje Maria Cherubinastraat (1,6 km)

11 Tuin voormalig Ignatius Ziekenhuis

Maria Cherubinastraat 108

Kaukasische vleugelnoot

De boom ontleent zijn naam aan de twee halfronde vleugels aan kleine ronde noten. Deze snelgroeiende boom, die van origine uit Iran en de Kaukasus komt, is verwant aan de walnoot. Meestal zijn ze meerstammig. Ook de vleugelnoot in deze tuin is zeer breed uitgegroeid met veel stammen. Het is zeker geen straatboom vanwege de vele oppervlakkige wortels.

De tuin behoorde aanvankelijk bij het Ignatius Ziekenhuis, maar toen dat werd opgeheven, hebben de bewoners uit de buurt ervoor gezorgd dat de bomen bleven bestaan. Naast de vleugelnoot staan nog een mooie haagbeuk en een taxus.

De Maria Cherubinastraat vervolgen – **L** Sint Ignatiusstraat – over de singel Nassastraat – op rotonde **L** Boschstraat – **L** Vlaszak – **R** Oude Vest – **R** Molenstraat (1,4 km)

12 Binnentuin Bibliotheek Nieuwe Veste

Molenstraat 6

In de binnentuin van de bibliotheek staan 4 *zwarte moerbeibomen*

Moerbei betekent 'late bes', zwart is de kleur van de rijpe bes. Het is een oude cultuurboom uit West-Azië. De bessen worden graag gegeten door zoogdieren en vogels. Ze kunnen eeuwenoud worden en zakken dan vaak scheef waardoor ze ondersteuning nodig hebben. Er zijn nog maar weinig van dit soort monumentale bomen over. De moerbeibomen in de tuin van de Nieuwe Veste behoren tot de oudste van Nederland. Ze zijn geplant in 1780. Het zijn zeer waarschijnlijk ook de oudste bomen van Breda. De bibliotheek is om de moerbeibomen heen gebouwd. De verwante witte moerbei komt uit China en daarvan is bekend dat de bomen al duizenden jaren voor Christus in cultuur waren voor de zijdeproductie. De zijderupsen eten de grote bladeren en uit de cocons worden de zijdedraden gesponnen. In de 12^e eeuw kwam de zijdecultuur uit China over naar Italië.

Molenstraat volgen – **R** Catharinastraat – **L** door het hek, kort voor het Begijnhof, Park Valkenberg in (1,2 km)

13 Park Valkenberg

Catharinastraat 45

Bij de ingang aan de Catharinastraat staan links 2 hemelbomen en rechts een valse christusdoorn. Verderop in het park staan bij de vijver groepen van oude *beuken* en een *zilverlinde*. Bij het Nassaumontument staat een grote *Kaukasische vleugelnoot*.

Rechts eindigt de route bij het Theehuis.

hemelbomen

Deze boom komt oorspronkelijk uit China. Het is een mooie boom, die veel schaduw geeft. De hemelboom wordt echter beschouwd als een invasieve uitheemse plantensoort en mag daarom niet vermeerderd of verhandeld worden. De boom heeft negatieve effecten op andere planten en op insecten.

valse christusdoorn

De boom stamt uit Noord-Amerika, groeit snel en geeft daarom snel schaduw. Kenmerkend zijn grote vertakte doornen aan stam en takken. Deze doornen riepen het beeld op van de doornenkroon voor Jezus. Historisch gezien is dat echter onmogelijk, omdat de boom pas omstreeks 1700 naar Klein-Azië en Europa kwam. Vandaar dat hij valse christusdoorn heet.

Is het toeval dat de hemelbomen en een christusdoorn naast het Begijnhof staan?

beuken

Groepen van oude beuken bepalen het beeld van het park bij de vijver. Ze geven veel beschutting en vertonen in de herfst een prachtige herfstkleur.

zilverlinde

De zilverlinde in park Valkenberg is rond 1830 geplant en is bijna 30 meter hoog. Al sinds de steentijd heeft de linde een symbolische waarde. Hij vertegenwoordigde Freya, de godin van de vruchtbaarheid. Daarom werd er vaak een linde geplant nog voordat een huis werd gebouwd. Het is een echte cultuurboom en vaak te vinden op pleinen, kruispunten en bij boerderijen. De zilverlinde komt oorspronkelijk uit Zuid-oost-Europa en Turkije, kan tot 40 meter hoog worden en heeft grijs- tot witviltig behaarde bladeren.

Kaukasische vleugelnoot

Deze boom is geplant rond 1830 en is ruim 20 meter hoog. De boom staat bij het Nassaumontument en vormt mede daardoor een mooie entree van het park vanaf de Willemstraat.